

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

cum Abia de quo 1. Reg. 4. 1. 4. Iansen, c. 37. nomina illa pro eisdem accipi ait. ex 2. Reg. 8. 1. 18. Abul. 1. 2. q. 24. Abiatharam ait functum sacerdotio ob patris occupationes, quod verisimile non videtur, cum summa esset functio sacerdotis summi, & omnes alie occupationes alijs delegari potius, quam ista de buerit. Alij autem esse transpositionem figuratam, vt Abimelech filius sit Abiatar, non Abimelech Abiataris, à Marco autem illum nominari, quia tamen aderat, & paulo post summus sacerdos fuit. Verum Christus aperte factum ait sub Abiathar principe sacerdotum. At 1. Reg. 21. & 22. Abimelech est summus sacerdos. Alia ergo ratio non est, quã vt binominem dicamus.

§. 2. De mensa panum propositionis Exod. 25. 23. Eiusdem magnitudinis in tabernaculo & templo fuit. Vide & Abulen. Leuit. 24. & Azor. nostrum Instit. Moral. p. 1. l. 5. c. 47. Hebraei in arcã aperta formam factos panes arbitrantur, eos Arias Montanus sequitur, Iosephus l. 3. Antiquitatum causam declarat. Verum ista incerta nihil necesse est persequi.

Cum vero singuli panes continerent duos Gomeres. Gomer autem plus satis sit ad cibum diurnum, vt constat Exod. 16. 15. certum est Dauidem cū quinque panes peteret, pro decem socijs cibum in diem petiisse. Potius tamen credidero plures adfuisse, & in vnam solum refectorem petitis panes.

VERSUS 6.

Aut non legistis in lege, quia sabbathum violant, & sine crimine sunt?

QUESTIO I.

An non violent sacerdotes festum in templo?

Templi cultus Sabbatho fit.

§. 1. Alio argumento improbam calumniam reijcit. Sacerdotes ea faciunt, quã per se, nisi cultus Dei excuset Sabbathum violant, nisi ad cultum Dei fierent; nam pecudes maculant, deglubunt, intestina lauant, ligna conferunt, si igitur illi sine crimine sunt, quanto magis Apostoli, qui necessitate adducti vitam ita sustentant? Ostendit exceptionem aliquam in lege Sabbathi fuisse. Traditio Iudaica est. In templo non est Sabbathum, nam sacrificiorum & victimarum labores cum sint cultus Dei immediati, non sunt opus seruile. Si ergo templum excusat à violatione Sabbathi criminosa, quanto magis filius Dei? quia is maior est templo, at discipuli mihi seruiant, si templi cultus excusat sacerdotes, cur non & templi Dominus discipulos. Si id in gratiam templi, ergo & in gratiam Christi vt illi ad sine illi seruiant. Non quod proprie Sabbathum violent, cum lege sacrificia offerant, manuarum vero opera, non sint vetita, cum in templo diuinis cultibus impendantur.

Sabbathi prudens custodia.

§. 2. Hic dicitur, quidam salutem populi interpretantur, ob superstitionem de obseruatione Sabbathi sunt reprehensi, vt ostendit, argumentum de templo; Colligit enim non omnia opera prohibita, sed quãdã certigenis apud Hebræos periculũ animarum, & delictum mortis tollit Sabbathum. Thalm. de Sabbatho. Hic dicitur hoc loco, non intelligitur aliud quam ipse Christus. vt v. 41. Ecce plus quã Ionas hic & 42. plus quã Salomon hic. Itaque non dubium est die Sabbathi & medicinas apparatus, & curam omnem agrorum administratam defensionem etiam contra hostes licitã. Nec ex lege, sed propria superstitione Iudæos egisse illos, qui imminente tempestate die Sabbathi, quies-

cebant, si enim sacerdotes & discipuli, & sine culpa sunt, cur non & discipuli, non enim l. x sine exceptione Sabbathi cultum exegit; si enim sine vlla exceptione opus prohibetur, non poterunt maculationes, & venerationes pecudum, stipes lignorum, allationesque sacrificiorum excusari. Si illa Sabbathum non violant, sed honorant, aliqua igitur in lege exceptio datur etiam à vobis. Eam vero maxime necessitas extorquet. Non est quidẽ Sabbathum violandum, sed non superstitione ne Iudaica obseruandum, non vt nullum opus fiat, sed nullum seruile, sed liberale, filiale, ad Dei cultum pertinens. Ne Seneca vt est apud S. Aug. Septimi dicitur oculum exprobrat, septima scilicet vt parte nihil nos agere. Minime enim ociatur, qui Numini religiosum cultum impendet.

VERSUS 7. 8.

Si autem sciretis, quid est, Misericordiam volo & non sacrificium: nunquam condemnassetis innocentes: Dominus enim est filius hominis etiam Sabbathi.

QUESTIO I.

An abrogauit Sabbathum?

§. 1. Particula causalis rationem reddit cur dixerit, innocentes, quia vtutrumque lex habet: certe legislator Deus dispensare potuit me talem facta mea docuerunt. Innuat aliquando leges illas ceremoniales esse abrogandas. Quod vero addit: misericordiam volo, vel Dei, vel hominum misericordiam, intelligit. Dei quidem: Non enim hominem ob Sabbathi scrupulosam custodiã fame torqueri eius benignitas cupit. Hominum vero: quia misereri clementium oportuit, & necessitas, non contemptus Sabbathi fuit, quod spicas vellerent. Iudicare etiam eodem modo de misericordia Dei homines fas est, vt iudicauit Dauid. De hominum erga homines benignitate malum hic accipere, quia accommodatus est: Nam misericordia inquit est Deo grator quam sacrificium, multo igitur magis, quam custodia Sabbathi. Non tamen Sabbathum abrogauit, sed vsum eius docuit.

Vere itaque hic Caluinus. Falluntur meo iudicio, qui Sabbathum hic penitus abrogatum esse putant: quum simpliciter doceat Christus quã suam sit rectum illius vsum. Nam et Iosepho ante asseruit Sabbathi se quog, esse Dominum: nondum tamen aduenerat maturum abrogationis tempus, quia velum templi nondum fuissem erat. Quia ratione contra eius discipulos vtentur, cum legem veterem à Ioanne Baptista abrogatam vt nouam inductam imperite clamant, vt pro Christi baptismo Ioannis baptismum substituant. Dominus, se esse qui Sabbathum instituit, se quoque tollere posse, ita sua facultate Apostolos hoc agere. Marc. 2. 27. Sabbathum est propter hominẽ, ita salus hominum non debet impendi Sabbatho. Porro posteriores Iudæi adeo superstitioni fuere Sabbatho, vt ne in extrema quidem necessitate remigare, aut aliud quidpiam auerterent periculo egere vellent.

§. 2. Dominum esse Sabbathi proprium est Dei legislatoris: Hic enim locus requirit, vt dicatur Dominus Sabbathi, vel custodiendi, vel violandi. Ex quo etiam Christi diuinitas apparet. Nemo est Sabbathi Dominus, nisi solus Deus, qui Sabbathum fecit. Lex enim olim lata à Deo, totiesque inculcata non nisi pari potestate, vel maiore abrogari potuit. Dominum enim in Dei legem nulli est, nisi soli Deo concessum. Nec solum Christo abrogandi leges ministerium concessum est, sed dominium sibi tribuit. Tertull. lib. de carne Christi